

Karin Fransén, SA1, karin.fransen@pts.se
Emma Gunnesson, KK1
Rita Hammarstedt, NS2
Kristina Lindbom, Bredbandsforum

Resultat från undersökning om kommunernas bredbandsarbete 2016

Post- och telestyrelsen (PTS), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Bredbandsforum har för sjunde gången genomfört en årlig enkätundersökning om kommunernas engagemang för bredband, främjande av konkurrens och användning av Ledningskollen.

Resultaten visar:

Bredbandsstrategi:

- Svaren i enkäten visar att 184 kommuner har en bredbandsstrategi, IT-infrastrukturprogram eller motsvarade som upprättats eller uppdaterats efter 2007. Av de som inte svarat på enkäten, har 2 kommuner skickat in sin strategi och ytterligare 30 kommuner hade lagt ut information om sin bredbandsstrategi på sin webbsida. Detta summerar till 216 kommuner som på något av ovan sätt har angett att de har en bredbandsstrategi. Det motsvarar 83 procent av alla kommuner som har svarat på enkäten, skickat in sin strategi eller lagt ut information om detta på websida.
- Svaren i enkäten visar att:
 - Nio av tio kommunala bredbandsstrategier stödjer de ambitioner som lagts fast i den regionala bredbandsstrategin.
 - Nio av tio bredbandsstrategier är förankrade i kommunledningen, vilket är på samma nivå som föregående år.
 - Sju av tio bredbandsstrategier innehåller en handlingsplan vilket är på samma nivå som föregående år.

Bredbandskoordinator:

- Det är 77 procent av kommunerna som har en kommunal bredbandskoordinator eller liknande med ansvar för bredbandsfrågor, vilket är något fler kommuner än år 2015.

Stadsnät och ägardirektiv:

- 80 procent (181 kommuner) av kommunerna angav att det finns ett stadsnät i kommunen. Många stadsnät drivs av kommunen, 31 procent i bolagsform och 25 procent i ett kommunägt stadsnät. 24 procent drivs av ett energibolag och 20 procent är privatägda.
- I kommuner med stadsnät som är kommunalägt bolag och stadsnät som är en del av energibolag är ägardirektivet kommunens möjlighet att styra stadsnätets verksamhet. Det är vanligare med mål i ägardirektivet för stadsnät i kommunalägt bolag än för stadsnät som är del av energibolag.

Utbyggnadslagen:

- Mer än hälften av de som svarat på enkäten, 58 procent, uppger att de inte behöver mer information om utbyggnadslagen och vad lagen innebär. Omkring en tredjedel, 27 procent, anser att de är i behov av ytterligare information.
- På frågan om någon verksamhet inom kommunen tagit emot en begäran i enlighet med utbyggnadslagen svarade 25 procent ja och 42 procent svarade nej. Efterfrågan på information, tillträde eller samordning av projekt enligt utbyggnadslagens regler har därmed inte varit så stor hittills. Det bör dock påpekas att lagen trädde i kraft 1 juli förra året.
- Även om efterfrågan på information, tillträde eller samordning av projekt enligt utbyggnadslagens regler inte har varit stor framgår det av resultaten i enkäten att det redan sker en del samordning av projekt.
- Hur kommunerna tillgängliggör information om planerade och pågående projekt varierar. 46 procent tillgängliggör informationen via kommunens hemsida, 26 procent på stadsnätets hemsida, 39 procent via Ledningskollen och 21 procent som gör informationen tillgänglig på annat sätt. Av svarscommentarerna framgår att information i många fall även görs tillgänglig via samråd.

Ledningskollen och robusthet:

- En hög andel, 40 procent, av kommunerna känner redan till e-tjänsten Robust fiber (www.robustfiber.se) som startade hösten 2015. Branschens aktörer har tillsammans med PTS och Svenska Stadsnätsföreningen initierat ett koncept, ”Robust fiber”, för robust fiberanläggning där de nämnda aktörerna och bland annat SKL deltagit. Tjänsten syftar till att samla, ensa och utveckla befintliga riktlinjer för fiberanläggning.
- Drygt 70 procent (153 kommuner) av de kommuner som besvarat enkäten använder Ledningskollen för att skydda kommunens ledningar mot avgrävning, vilket är en ökning med 10 kommuner från 2015.
- En femtedel av kommunerna ställer krav på robusthet i upphandling och kravställning av digitala tjänster. Det är något lägre än föregående år. Här ingår även upphandling av välfärdstjänster där robusthet är av stor betydelse.
- Arbetet med att åstadkomma önskvärd grad av robusthet – kopplat till olika digitala tjänster och användningar - behöver prioriteras i kommunerna. PTS föreskrifter om krav på driftssäkerhet (PTSFS 2015:2) trädde i kraft den 1 januari 2016 och ställer krav för att uppnå driftsäkra nät och tjänster. Föreskrifterna medför behov av robusthetsåtgärder i bl.a. kommunala stadsnät.

Om enkäten:

- Enkäten skickades ut till samtliga 290 kommuner. Det är en god svarsfrekvens, 77 procent (224 kommuner) har svarat på alla frågor i undersökningen. Till detta tillkommer 6 % (19 kommuner) som har börjat att besvara enkäten men inte avslutat den.
- I denna sammanställning används antalet kommuner som svarat på respektive fråga i enkäten som bas såvida inget annat anges.
- 83 procent av kommunerna (180 kommuner) tyckte att genom att besvara denna enkät har de fått ge en rättvisande bild av kommunens verksamhet. Andelar anges som andel av kommuner som svarat på enkäten och respektive fråga.

1 Om undersökningen

1.1 Bakgrund och syfte

Kommuner, landsting och regioner är beroende av en väl utbyggd e-förvaltning för att erbjuda en effektiv och god välfärd med hög kvalitet. Elektroniska kommunikationer är en förutsättning för fortsatt utveckling av e-samhället. Kommunernas och regionernas agerande, till exempel genom att upprätta bredbandsstrategier, är avgörande för att realisera bredbandsmålen.

Mot bakgrund av detta mäter vi för sjunde året i rad andelen bredbandsstrategier i Sveriges kommuner och några andra frågor om kommunernas agerande inom bredbandsområdet. Enkäten är ett samarbete mellan SKL, PTS och Bredbandsforum. I denna PM redovisas resultatet från enkäten.

Frågorna om ”andelen kommuner som uppdaterat sin bredbandsstrategi efter år 2007” används som indikator i PTS årliga regeringsuppdrag och rapport ”Uppföljningen av regeringens bredbandsstrategi”. Svaren från flera frågor i enkäten används av Bredbandsforum i uppföljningen av förslag som lagts i forumets olika arbetsgrupper. Därtill används enkäten för att få fördjupad kunskap om bredbandsutbyggnaden.

1.2 Metod

Genomförande: SKL, PTS och Bredbandsforum tog fram enkäten i samarbete och den ställdes till Sveriges 290 kommuner i januari 2017 och avser kalenderår 2016. Enkäten har genomförts årligen sedan 2010. Inbjudan till enkäten skickades ut per mejl och enkäten var en webbenkät.

Svarsfrekvens: 77 procent (224 kommuner) har svarat på alla frågor i undersökningen. Till detta tillkommer 6 procent (19 kommuner) som har börjat att besvara enkäten men inte avslutat den. Svarsfrekvensen på frågan om kommunen har en bredbandsstrategi har jämförts över åren och har varit den fråga som flest kommuner hade svarat på, 230 kommuner (79 %). Svarsfrekvensen på denna fråga jämförs i tabellen nedan med tidigare års undersökningar. Det är en mycket god svarsfrekvens för den här typen av undersökning.

Antal kommuner	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Urval antal kommuner	290	290	290	290	290	290	290
Antal kommuner som besvarat enkäten	155	194	215	247	241	236	230
Svarsfrekvens	53%	67%	74%	85%	83%	81%	79%

Respondenter: Enkäten har ställts till bredbandsansvarige på kommunen utom 2012 då enkäten ställdes till kommunstyrelsens ordförande.

Bas: I denna sammanställning används antalet kommuner som svarat på respektive fråga i enkäten som bas såvida inget annat anges.

Jämförelser: De jämförelser som görs avser tidigare års enkätundersökningar som PTS, SKL och Bredbandsforum.

Bortfallsanalys:

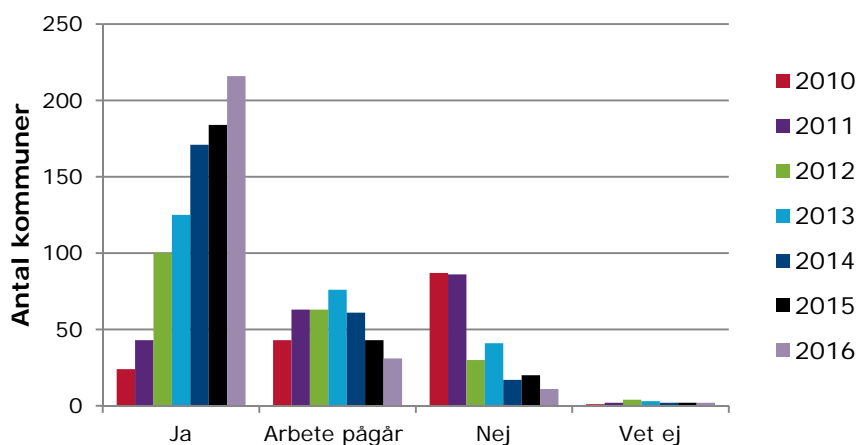
Samtliga frågor har fungerat väl. Den fråga med högst svarsfrekvens ivar frågan om kommunen har upprättat en bredbandsstrategi på vilken 230 kommuner svarat. Övriga frågor som ställdes till alla kommuner besvarade av minst 212 kommuner. 83 procent av kommunerna (180 kommuner) tyckte att genom att besvara denna enkät har de fått ge en rättvisande bild av kommunens verksamhet. Se avsnitt 3 för mer detaljerad bortfallsanalys.

2 Resultat

2.1 Kommunernas bredbandsstrategier

Svaren i enkäten visar att 184 kommuner hade en bredbandsstrategi, IT-infrastrukturprogram eller motsvarade som upprättats eller uppdaterats efter 2007. Därutöver har 2 kommuner, som inte svarade på enkäten, skickat in sin strategi. Dessutom var det ytterligare 30 kommuner (som inte svarade på enkäten) men som i enkäten från föregående år svarade att de hade en bredbandsstrategi och som dessutom hade lagt ut information om sin bredbandsstrategi på sin webbsida. Detta summerar till 216 kommuner som på något av ovan sätt har angett att de har en bredbandsstrategi. Det motsvarar 83 procent av alla kommuner som har svarat på enkäten, skickat in sin strategi eller lagt ut information om detta på websida. Se figur nedan.

Har kommunens bredbandsstrategi, IT-infrastrukturprogram eller motsvarande uppdaterats eller upprättats efter 2007?

Andel kommuner med bredbandsstrategi av de som svarat

Andelen kommuner som uppdaterat sin bredbandsstrategi efter år 2007 används som indikator i PTS årliga rapport "Uppföljningen av regeringens bredbandsstrategi". Basen i nedanstående tabell är antal kommuner som svarat på enkäten, skickat in sin strategi eller föregående år svarat att de har en strategi och dessutom lagt ut information om detta på websida eller motsvarande.

	2 010	2 011	2 012	2 013	2 014	2 015	2 016
Andel kommuner med bredbandsstrategi	15%	22%	47%	51%	68%	74%	83%
Antal kommuner med strategi	24	43	100	125	171	184	216

14 procent (33 kommuner) av kommunerna svarade i enkäten att de arbetar med att uppdatera eller upprätta sin bredbandsstrategi 2016. Av dessa svarade 17 kommuner att de håller på att uppdatera sin strategi och 16 kommuner att de håller på att upprätta en strategi. I takt med att allt fler kommuner har en strategi så minskar antalet kommuner som har en strategi under arbete.

Utvecklingen av bredbandsstrategier mäts under en relativt lång period och kommunerna har haft tio år på sig att upprätta eller uppdatera sina bredbandsstrategier efter 2007.

Utvecklingen är positiv då man kan se att allt fler kommuner blir klara med sina strategier. Det finns dock en förbättringspotential för de 11 kommuner som svarat nej på frågan om de har uppdaterat bredbandsstrategin samt de 32 kommuner som inte svarat på enkäten eller skickat in sin strategi.

Kommuner har till lika stor andel en bredbandsstrategi oavsett om de har ett stadsnät eller inte.

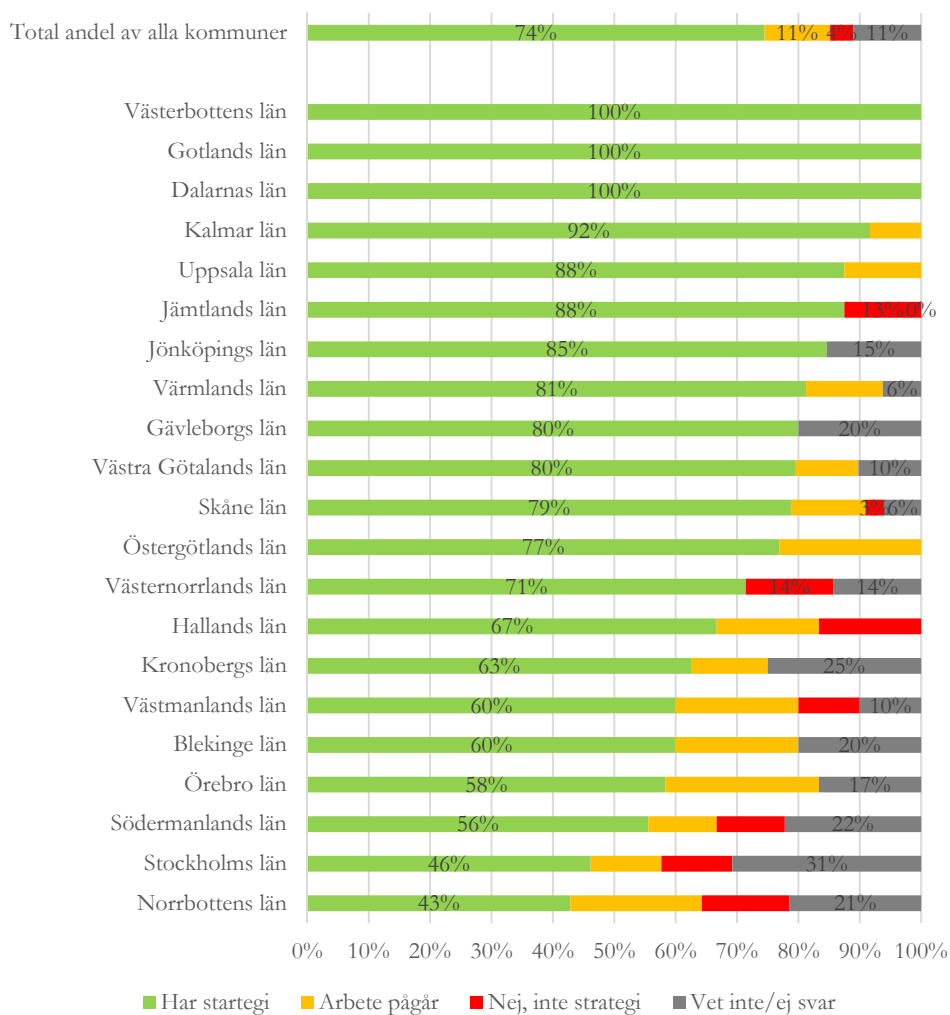
Flera kommuner angav att de planerar att uppdatera sin strategi när den nya nationella bredbandsstrategin är på plats. Regeringen kommunicerade sin nya bredbandsstrategi i slutet av 2016. I denna pm behandlas inte denna nya nationella bredbandsstrategi.

PTS har även genomfört en enkätundersökning riktad mot län/regioner.¹ Denna visar att samtliga Sveriges 21 län har en regional bredbandsstrategi. Hälften av länen (nio län) anger att man har en beslutad handlingsplan under 2016. I ytterligare sex län pågår arbetet med att ta fram en handlingsplan, varav tre län har påbörjat detta arbete under 2016.

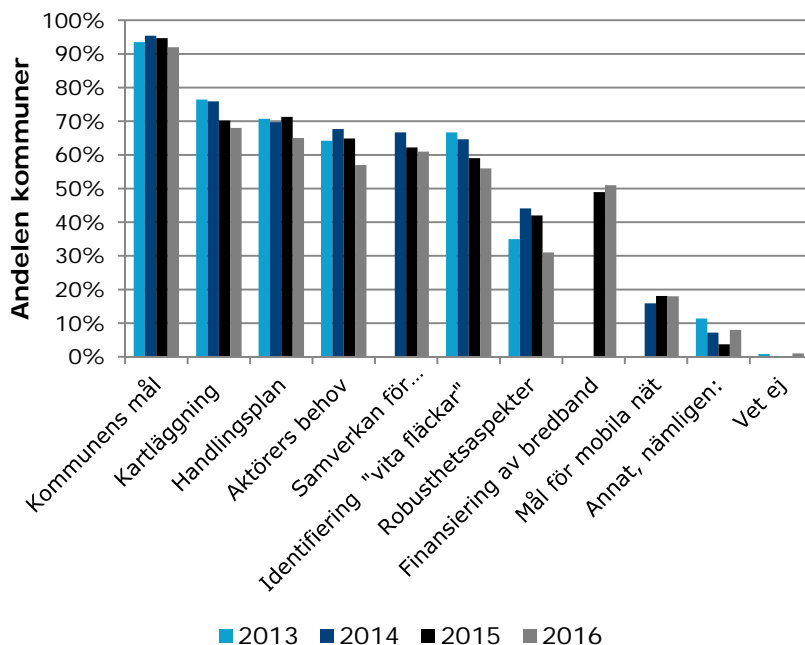
¹ Sammanställning av lärens rapportering om utvecklingen inom it-infrastrukturområdet för år 2016, Dnr: 17-625

Andel kommuner med bredbandsstrategi av alla kommuner

I figuren nedan visas kommuner som har en strategi i förhållande till **samtliga 290 kommuner**. I denna figur ingår därmed även de som inte har svarat på enkäten, eller skickat in sin strategi eller lagt ut sin strategi. Om man räknar med samtliga kommuner så är det 216 kommuner av 290 som har en strategi vilket motsvarar 74 procent.

IT-infrastrukturprogrammet, bredbandsstrategin eller motsvarande innehåller... (Flera svarsalternativ möjliga.)

Frågan visades för alla som svarat att de har en bredbandsstrategi eller en på gång (217 kommuner). Frågan ställdes inte 2012.

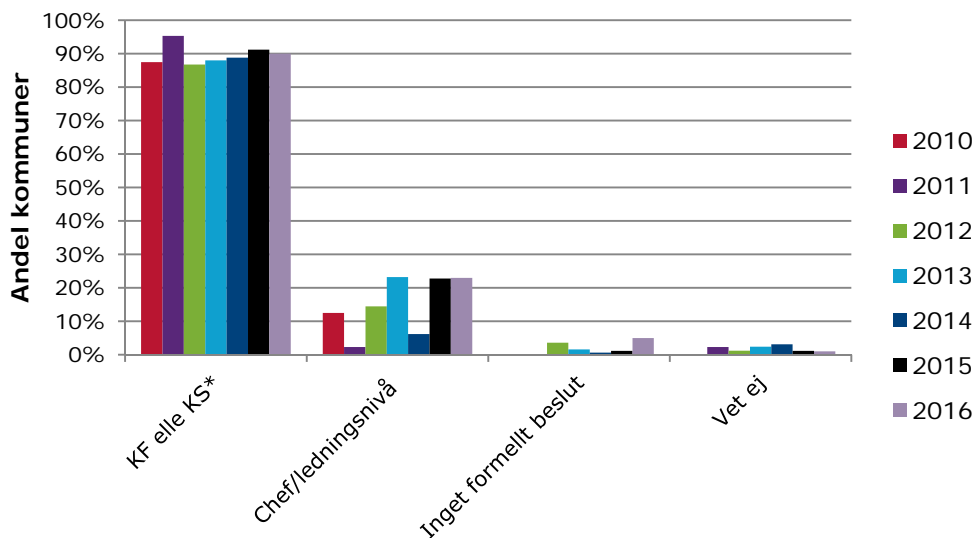
Generellt sett hade de flesta bredbandsstrategier samma innehåll som tidigare år. Andelen kommuner som har tagit med robusthetsaspekter i strategin minskade medan en något större andel kommuner har tagit med finansiering av bredband i strategin jämfört med föregående år. Andelen kommuner som tagit fram en handlingsplan låg kvar på runt 65 procent.

Svarsalternativen var:

- ...kommunens önskade mål för bredbandsutbyggnaden
- ...kartläggning av befintlig, känd IT-infrastruktur
- ...handlingsplan
- ...näringslivets och offentliga aktörers behov av bredband
- Samverkan för bredbandsfrämjande (nytt alternativ 2013)
- ...identifiering av "vita fläckar" (underförsörjda områden)
- ...robusthetsaspekter i IT-infrastrukturen
- ...finansiering av bredband (nytt alternativ 2015)
- Mål för mobila nät
- Annat, nämligen:
- Vet ej

Bredbandsstrategin eller motsvarande är förankrad genom beslut av...

(Flera svarsalternativ är möjliga.)

Frågan redovisas för alla som svarat på enkäten att de har en bredbandsstrategi (184 kommuner) men inte för de som har arbetet pågår. * Kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen

Antalet kommuner som förankrat bredbandsstrategin i antingen kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen har ökat från 21 till 190 kommuner mellan 2010 till 2016. Ökningen beror främst på att allt fler kommuner har en bredbandsstrategi. Andelen kommuner som har förankrat strategin ligger relativt konstant på 85 – 90 procent. 151 kommuner (130 kommuner 2015) har förankrat strategin i kommunfullmäktige och 88 (79 kommuner 2015) i kommunstyrelsen och vissa kommuner har förankrat i båda. 23 procent (49 kommuner) av kommunerna angav att strategin var förankrad på chef/ledningsnivå. Av dessa 49 kommuner hade 10 endast förankrat på ledningsnivå utan att även ha förankrat i kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen.

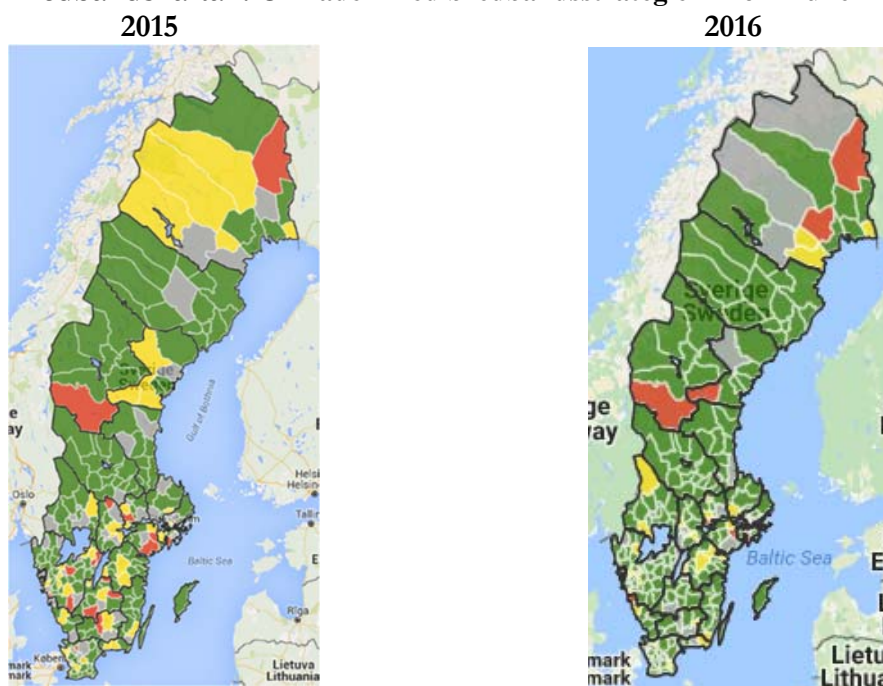
Stödjer den kommunala bredbandsstrategin de ambitioner som lagts fast i den regionala bredbandsstrategin?

91 procent (191 kommuner) svarade den kommunala bredbandsstrategin stödjer de ambitioner som lagts fast i den regionala bredbandsstrategin medan 2 procent (5 kommuner) svarade nej och 7 procent (15 kommuner) visste inte. Flera kommuner angav att bredbandsstrategin var framtagen tillsammans med regionen. Några kommuner kommenterade att kommunen hade högre ambitioner än regionen och några andra kommuner angav det omvända.

Bredbandskartan och bredbandsstrategier

På e-tjänsten Bredbandskartan (www.bredbandskartan.se), som är utvecklad av PTS och Bredbandsforum, finns en speciell karta som visar vilka län och kommuner som har en bredbandsstrategi eller it-infrastrukturprogram.² Kartan ”Områden med bredbandsstrategi” baseras på denna enkätundersökning som PTS, SKL och Bredbandsforum har genomfört, kompletterat med information från kommuner som själva skickat in sin strategi. På kartan ”Områden med bredbandsstrategi” finns bredbandsstrategier på både kommun- och länsnivå.

Bredbandskartan: Områden med bredbandsstrategier- Kommuner

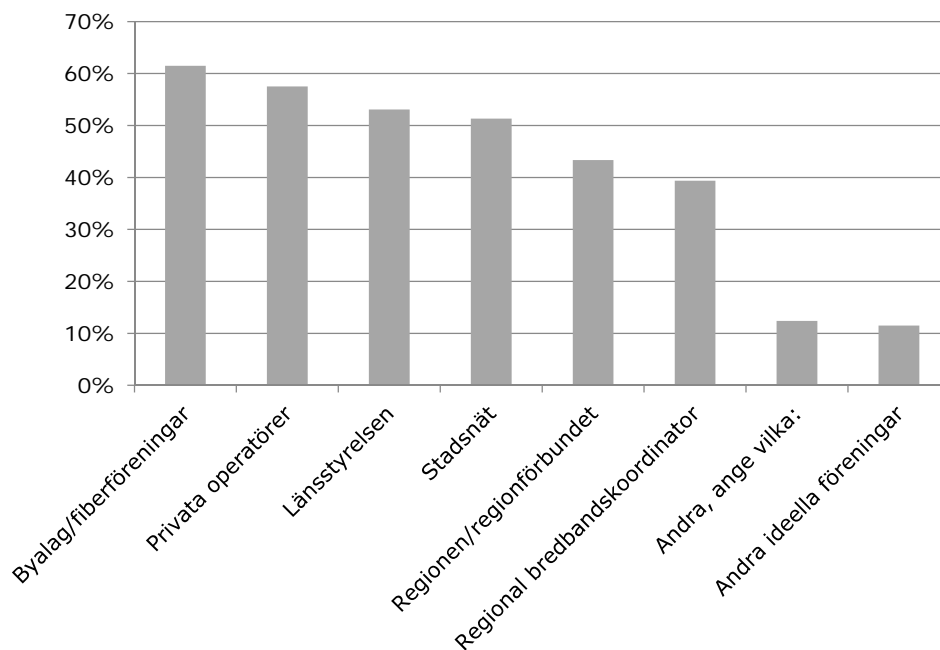

På Bredbandskartan.se finns bredbandsstrategier från många kommuner som man kan ta del av. PTS skulle gärna ta del av övriga kommuners bredbandsstrategier så att de kan publiceras på Bredbandskartan.se. Skicka gärna in till bredbandskartan@pts.se.

² <http://bredbandskartan.pts.se/>

2.2 Samarbete för bredbandsutveckling

Vilka är kommunens viktigaste samarbetspartners för bredbandsutvecklingen? Flera alternativ möjliga.

I figuren ovan framgår att drygt 60 procent (139 kommuner) angett byalag/fiberföreningar som viktigaste samarbetspartner tätt följt av privata operatörer som näst viktigast (58 procent). Tidigare år har en liknande fråga ställts³ och då var byalag också viktigast medan privata aktörer kom först på femte plats. Mindre än hälften (40 procent) av kommunerna angav att de regionala bredbandskoordinatorerna tillhörde de viktigaste samarbetspartners.

Svaren skiljer sig något åt beroende på om kommunen har ett stadsnät eller inte. Kommuner som inte har stadsnät eller har privatägt stadsnät anger i högre grad privata operatörer och lägre grad stadsnät som samarbetspartner. Kommuner med stadsnät i kommunal förvaltning eller kommunalägt bolag anger det omvända.

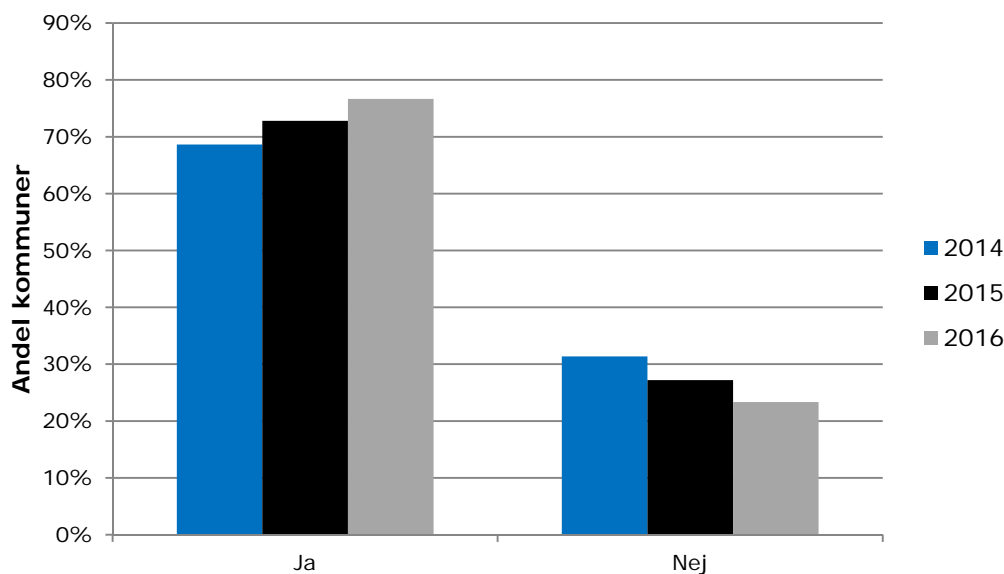
³ Har kommunen någon form av samarbete med aktörer? ”

Denna fråga kan jämföras med svaren i enkäten till länen⁴ där samtliga län angav att de samverkat med kommunerna och där flera län har regelbundna möten med kommunerna medan några har det mer sällan.

2.3 Kommunal bredbandskoordinator

77 procent av respondenterna (174 kommuner) har svarat att kommunen har en eller flera bredbandskoordinatorer med ansvar för bredbandsfrågor, vilket är något fler kommuner än år 2015 (73 procent, 166 kommuner). Några kommuner svarar att rekrytering av en bredbandskoordinator pågår för närvarande. Det kan finnas fler som har en bredbandskoordinator men som inte har svarat på enkäten. 23 procent av de svarande kommunerna (53 kommuner) hade inte en bredbandskoordinator.

Har kommunen en eller flera bredbandssamordnare som har ansvar för bredbandsfrågor?

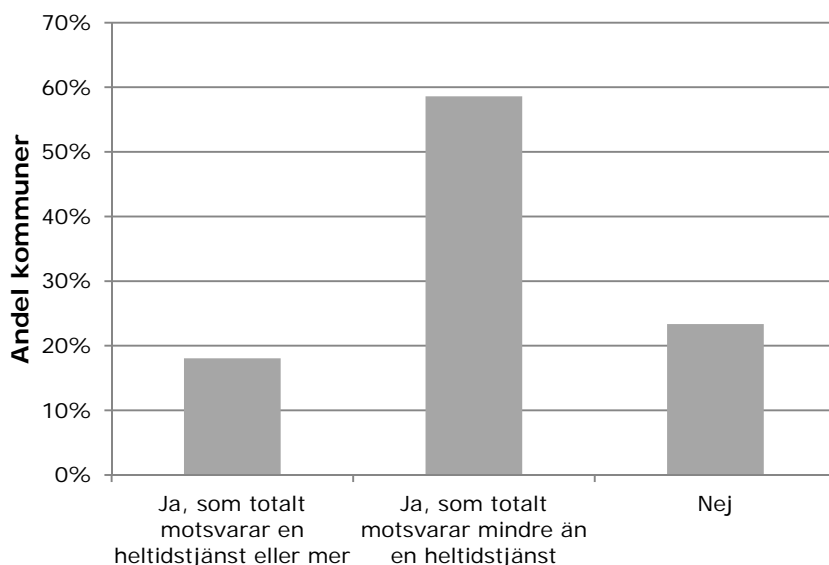

Rollen som bredbandskoordinator omfattar vanligen mindre än en heltidstjänst (59 procent, 133 kommuner) och det är knappt en femtedel (41 kommuner) som har en bredbandssamordnare på heltid eller mer. Ansvaret för bredbandsfrågor är ofta en del av många andra uppdrag i tjänsten, exempelvis som IT-chef, samhällsplanerare eller landsbygdsutvecklare. Ett 10-tal

⁴ Sammanställning av lärens rapportering om utvecklingen inom it-infrastrukturområdet för år 2016, Dnr: 17-625

kommuner har kommenterat att det övergripande ansvaret ligger hos kommunen, exempelvis inom kommunledning eller näringslivsutveckling medan detaljsamordning sker i det kommunägda stadsnätet.

”Har kommunen en eller flera bredbandssamordnare som har ansvar för bredbandsfrågor?”

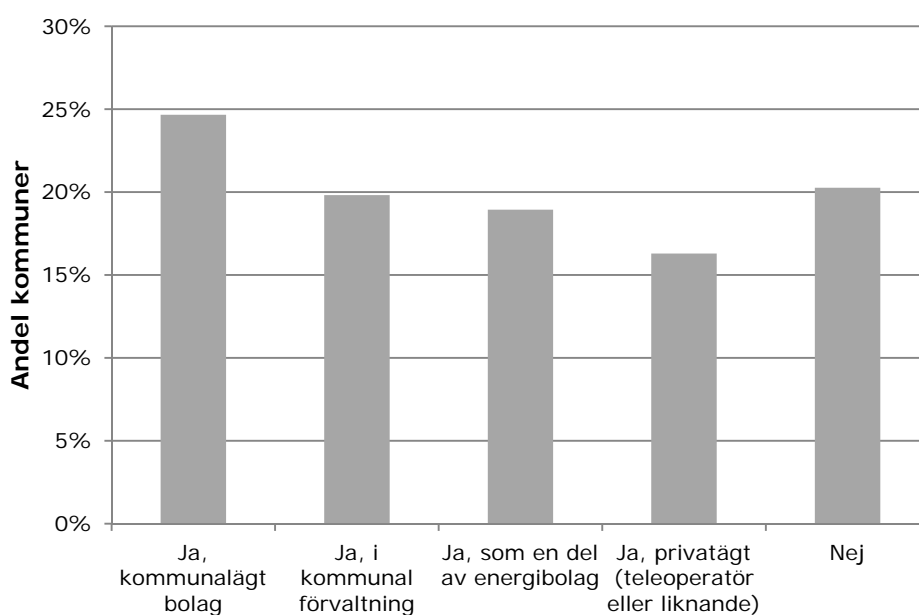
Av de kommuner som har en koordinator på heltid eller mer är det 60 procent (24 kommuner) av koordinatorerna som är placerade i kommunstyrelsens förvaltning och 23 procent hos stadsnätet (9 kommuner). I 18 procent av kommunerna (7 kommuner) är koordinatorn placerad i kommunens fackförvaltning såsom IT-avdelningen, samhällsbyggnadsenheten eller tekniska förvaltningen.

Kommunerna som har en koordinator på heltid eller mer har listat vilka arbetsuppgifter som ingår i bredbandssamordnarens arbetsuppgifter. I kommunerna med en koordinator på heltid eller mer är det 98 procent (40 kommuner) av koordinatorerna som ansvarar för strategi och handlingsplan, 95 procent (39 kommuner) som arbetar med kartläggning av nuläget och 90 procent (37 kommuner) som samverkar med bredbandsaktörer. Andra vanliga arbetsuppgifter är att samordna och informera om var i kommunen det finns efterfrågan på fiber och att stödja fiberföreningar.

2.4 Kommuner med stadsnät

På frågan om det finns ett stadsnät i kommunen har kommunerna angett följande: 25 procent (56 kommuner) av kommunerna har ett stadsnät i bolagsform och i 19 procent (43 kommuner) är stadsnätet en del av ett energibolag, i 20 procent av kommunerna (45 kommuner) drivs stadsnätet i kommunal förvaltning, i 16 procent av fallen (37 kommuner) finns ett privatägt stadsnät i kommunen och i femtedel av kommunerna (46 kommuner) finns inte stadsnät i någon form.

Finns det stadsnät i kommunen?

2.5 Kommuners tillvägagångssätt för att främja bredbandsutbyggnad

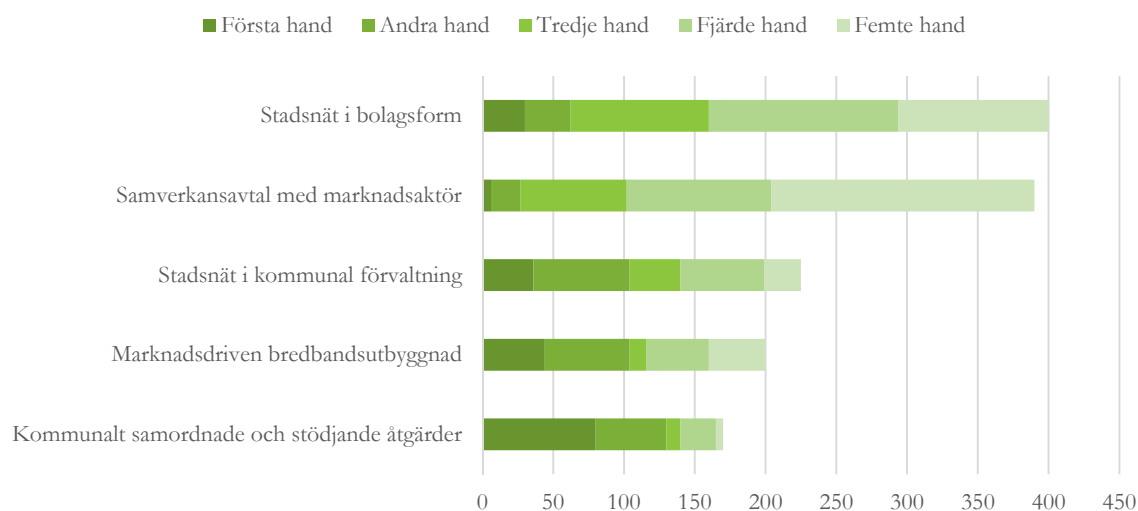
Kommuner kan arbeta på flera olika sätt för att främja bredbandsutbyggnad, exempelvis genom ägardirektiv till ett kommunalt bolag, genom samverkansavtal med en marknadsaktör eller genom att underlätta tillträde till mark och fastigheter. Vanligen använder kommuner flera olika tillvägagångssätt i bredbandsarbetet, exempelvis kan kommunen ha ett samverkansavtal med en marknadsaktör och dessutom underlätta tillträde till mark och fastigheter för bredbandsutbyggnad.

Resultaten av kommunenkäten visar hur många kommuner som använder någon eller några av följande tillvägagångssätt:

- *Stadsnät i kommunal förvaltning:* Kommunen har ett stadsnätbolag som drivs i kommunal förvaltning.
- *Stadsnät i bolagsform:* Kommunen har ett stadsnät som drivs i ett kommunalt bolag (stadsnätbolag eller energibolag).
- *Samverkansavtal med marknadsaktör:* Kommunen har tecknat samverkansavtal med en eller flera marknadsaktörer.
- *Marknadsdriven bredbandsutbyggnad:* Kommunens arbete inriktas på att främja en marknadsdriven bredbandsutbyggnad.
- *Kommunalt samordnande och stödjande åtgärder:* Kommunen samordnar bredbandsaktörer och ger aktivt stöd till t.ex. fiberföreningar.

I enkäten har kommunerna fått rangordna utbyggnadsmodellerna efter vilken modell som är viktigast för kommunens bredbandsarbete.

Vilken är den viktigaste utbyggnadsmodellen som används i kommunen? Rangordna efter vilken modell som är viktigast.

Störst antal kommuner (80 stycken) svarar att kommunalt samordnande och stödjande åtgärder är den viktigaste modellen. I 66 kommuner är stadsnät i bolagsform (30 kommuner) eller kommunal förvaltning (36 kommuner) den viktigaste modellen. I 44 kommuner är det marknadsdriven bredbandsutbyggnad som är viktigast. Endast sex kommuner svarar att samverkansavtal med marknadsaktör är den viktigaste modellen.

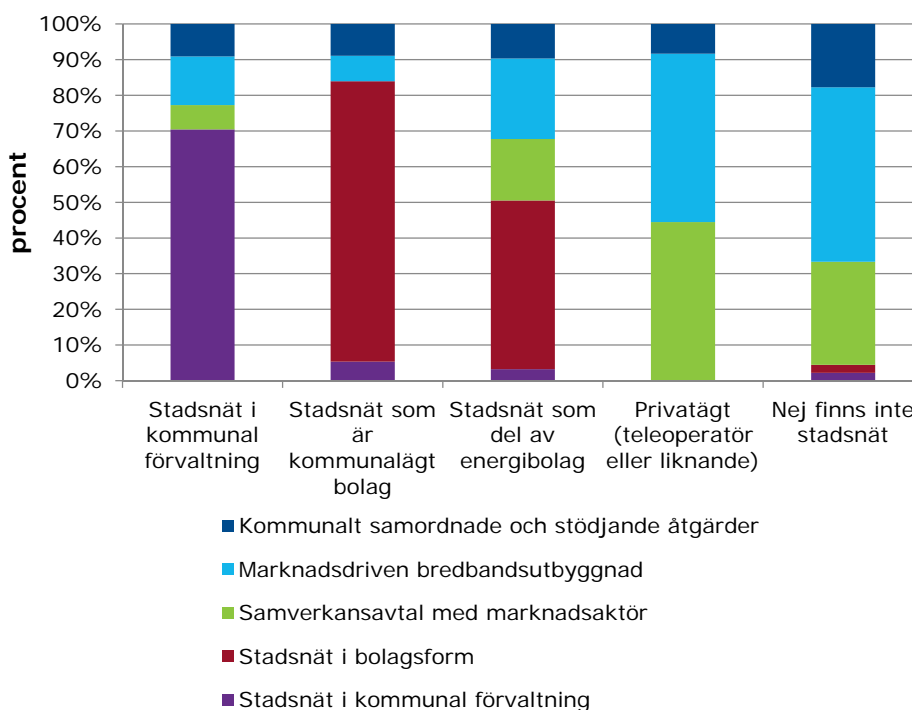
Förhållandena skiljer sig något vad gäller kommunernas näst viktigaste modell för bredbandsarbetet. Det är 100 kommuner som anger stadsnät som näst viktigaste modell, endera i kommunal förvaltning (68 kommuner) eller i bolagsform (32

kommuner). Det är 60 kommuner som anger marknadsdriven bredbandsutbyggnad som näst viktigaste modellen och 50 kommuner svarar att kommunalt samordnande och stödjande åtgärder används i andra hand.

Vilken är den viktigaste utbyggnadsmodellen som används i kommunen uppdelat efter om kommunen har ett stadsnät eller inte.

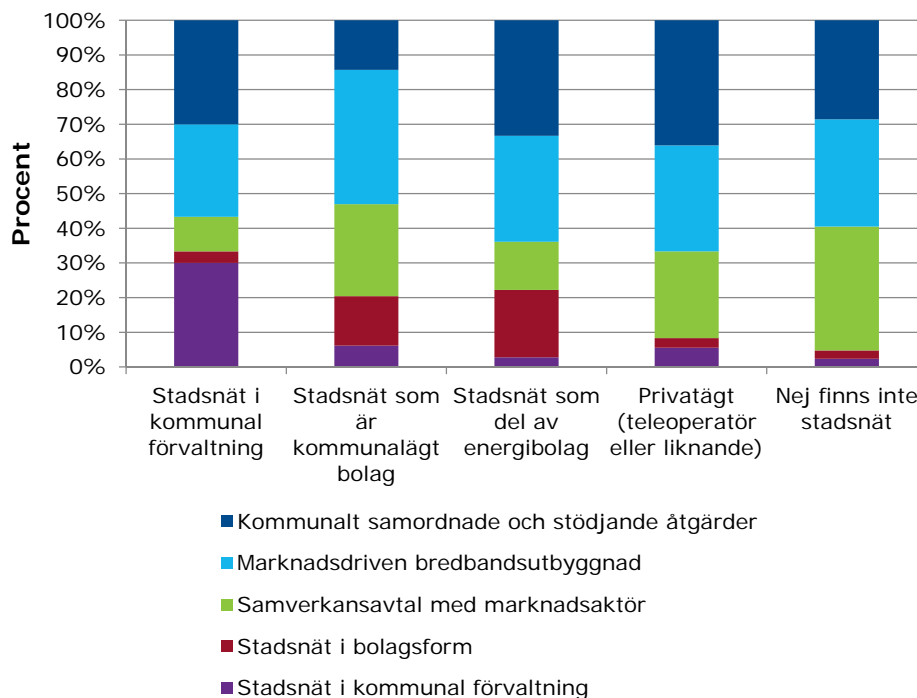
Svaren på vilken utbyggnadsmodell som är viktigast skiljer sig beroende på om kommunen har ett stadsnät och vilken typ av stadsnät som kommunen har. Därför har frågan om vilken utbyggnadsmodell som är den viktigaste och näst viktigaste analyserats vidare och nedan redovisas detta per typ av stadsnät.

Vilken är den viktigaste utbyggnadsmodellen som används i kommunen? Uppdelat efter typ av stadsnät.

Som väntat beror modellen till största delen på om kommunen hade ett kommunalt stadsnät, privatägt stadsnät eller inte hade ett stadsnät. För stadsnät i kommunal förvaltning var det den viktigaste modellen ”stadsnät i kommunal förvaltning”, för stadsnät som är kommunalägt bolag och stadsnät som del av energibolag var ”stadsnät i bolagsform” den viktigaste modellen. För kommuner med privatägda stadsnät eller inget stadsnät var ”marknadsdriven bredbandsutbyggnad” och ”samverkansavtal med marknadsaktör” de viktigaste modellerna.

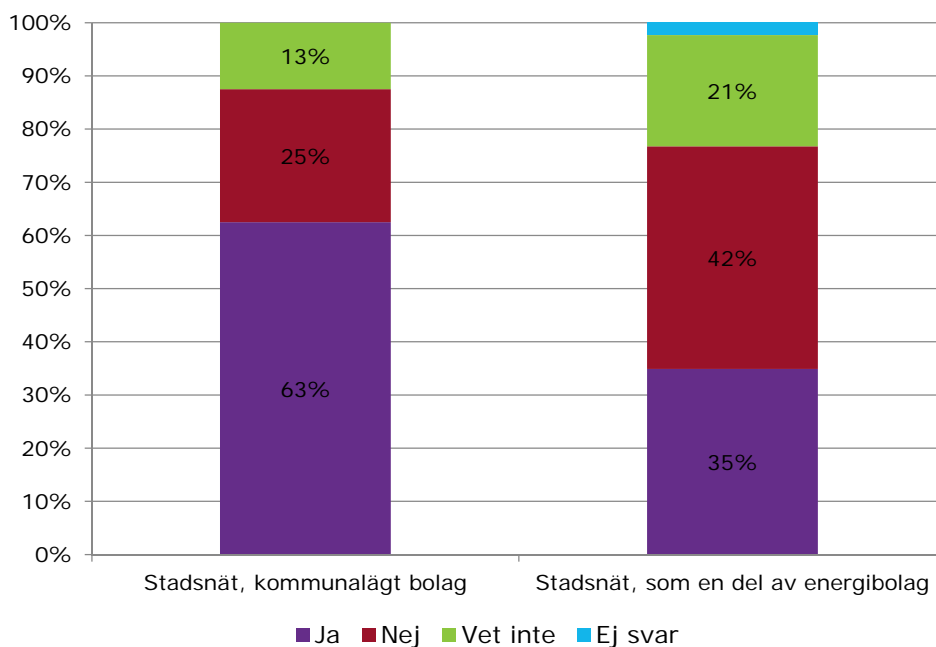
Vilken är den näst viktigaste utbyggnadsmodellen som används i kommunen? Uppdelat efter typ av stadsnät.

Figuren ovan visar att de näst viktigaste modellerna för utbyggnad av bredband. Kommuner med privatägda stadsnät och utan stadsnät har angett de tre modellerna ”Kommunal samordning”, ”Marknadsdriven” och ”Samverkansavtal” som näst viktigaste modell med runt en tredjedel var. För kommuner med stadsnät som är kommunalägt eller del av energibolag var den näst viktigaste modellen med runt en fjärdedel ”Kommunalt samordning”, ”Marknadsdriven”, ”Samverkansavtal” samt ”Stadsnät i bolagsform”. För stadsnät i kommunal förvaltning stod ”Stadsnät i kommunal förvaltning”, ”kommunalt samordning” och ”Marknadsdriven” för runt en tredjedel var.

I rapporten ”Uppföljning av de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet 2016” presenteras bredbandskoordinatorernas kartläggning av kommuners arbete med bredbandsfrågor. Rapporten baseras på en enkät riktad till de regionala bredbandskoordinatorerna som genomfördes av sekretariatet regionala bredbandskoordinatorer vid årsskiftet 2016/2017. I rapporten presenteras status i de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet och genomförda aktiviteter under 2016, bland annat de regionala koordinatorernas arbete för att stödja och främja kommunernas bredbandsarbete.

Finns det mål om bredbandsutbyggnad i stadsnätets ägardirektiv, exempelvis avseende investeringar eller utbyggnad per år?

I figuren redovisas svar från de kommuner som svarat att de har ett stadsnät som kommunalägt bolag och stadsnät som del av energibolag. Svar från kommuner som angett att de inte har stadsnät och har stadsnät i kommunal förvaltning redovisas inte ovan då dessa inte styrs med ägardirektiv.

I kommuner med stadsnät som är kommunalägt bolag och stadsnät som är en del av energibolag är ägardirektivet kommunens möjlighet att styra stadsnätets verksamhet. Svaren på denna fråga skiljer sig åt beroende på vilken typ av stadsnät som kommunen har. Mer än hälften (63 %) av kommuner som har ett kommunalägt bolag för bredbandsverksamhet anger att de har mål i

ägardirektivet medan endast 35 procent av kommunerna som har bredbandsverksamhet i ett energibolag anger detta.

2.6 Plan- och bygglagen (PBL) med avseende på elektronisk kommunikation

I tidigare års undersökningar har det ställts en fråga om kommunerna tillämpar plan- och bygglagen (PBL). I lagen som trädde ikraft 2011 infördes en bestämmelse som innebär att kommunerna ska ta hänsyn till behovet av elektronisk kommunikation i översikts- och detaljplanarbetet. Ett syfte var att skapa goda förutsättningar för bredbandsutbyggnad. I PBL definieras elektronisk kommunikation som ett allmänt intresse. Detta innebär en förstärkning av det kommunala samordningsansvaret för bredbandsutbyggnad. Kommunerna har också genom denna lag en utökad möjlighet att ställa krav på byggtreprenörer att infrastruktur för elektronisk kommunikation ska ingå som en del i utbyggnaden av nya områden. Denna fråga används som indikator i PTS regeringsuppdrag och årliga rapport ”Uppföljningen av regeringens bredbandsstrategi”.

I tidigare års undersökningar har det framkommit att relativt många av respondenterna inte vet om kommunen tar hänsyn till elektroniska kommunikationer enligt PBL. I enkäten 2015 kommenterade flera kommuner att PBL inte ligger inom respondentens (bredbandsansvarige) ansvarsområde och att de därför inte har kännedom om just detta men att andra på kommunen har det. Enkäten är ställd till bredbandsansvarig på kommunen, vilken i de flesta fall var kommunens it-ansvarige. Vidare ansåg några kommuner att de haft liten nytta av denna bestämmelse i PBL i praktiken eftersom för nybyggnation drivs fibernätsutbyggnaden ändå av marknaden.

Mot bakgrund av detta har frågan om PBL tagits ur denna undersökning och frågan ska ställas på annat sätt i en separat undersökning.

2.7 Utbyggnadslagen och kommunerna

Frågorna om utbyggnadslagen⁵ är nya för i år. Syftet med införandet av frågorna i enkäten är att ”ta tempen” på hur den nya lagen om åtgärder för utbyggnad av bredbandsnät har nått ut i kommuner och om lagen kommer till användning. Kommunerna spelar en viktig roll i utbyggnaden och vetskap om lagen och dess bestämmelser runt om i landet är därför av vikt för att syftet med den nya lagen ska kunna uppfyllas.

Har ni i er kommun behov av mer information om vilka skyldigheter och rättigheter som finns i utbyggnadslagen?

Mer än hälften av de som svarat på enkäten, 58 procent, uppger att de inte behöver mer information om utbyggnadslagen och vad lagen innebär. Endast omkring en tredjedel, 27 procent (61 stycken), anser att de är i behov av mer information. 15 procent (33 stycken) svarar att de inte vet om det behövs mer information om lagen.

Av kommentarerna till frågan kan utläsas att en stor del av behovet av mer information grundar sig i svårigheten att tolka lagen. Det råder en oklarhet i hur lagen faktiskt ska tolkas och tillämpas, vilket enkelt kan förklaras genom att lagens tillämpningsområde är tänkt att skapas genom praxis. Eftersom det är en ny lag saknas praxis och därigenom vägledning att få och följa.

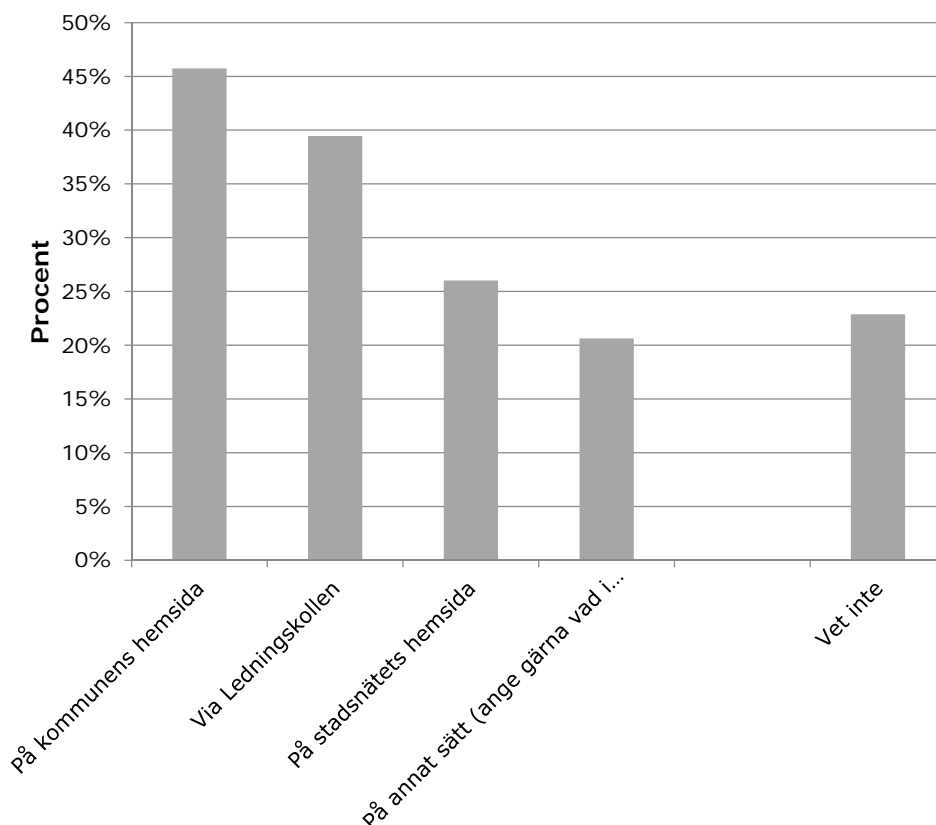
PTS har under 2016 arbetat med att sprida information om lagens bestämmelser och hur lagen träffar kommuner på olika nivåer. Det är viktigt att känna till att utbyggnadslagen inte bara handlar om faktisk utbyggnad av bredbandsnät. Lagen handlar också om befintlig infrastruktur. En kommun som inte aktivt bygger ut bredbandsnät kan ändå omfattas av utbyggnadslagens regler. Kommunen kan exempelvis äga infrastruktur såsom värmeledningar och avlopp. Vid sådant fall berörs dessa delar av kommunens arbete/organisation av lagens bestämmelser.

Av svarkommentarerna framgår även att fördjupande informationsinsatser och utbildningsmaterial efterfrågas.

⁵ Lag (2016:534) om åtgärder för utbyggnad av bredbandsnät.

På vilket sätt tillgängliggör kommunen information om planerade och pågående bygg- och anläggningsprojekt i enlighet med utbyggnadslagen?

Denna fråga är en fråga där kommunerna kan ange flera olika svarsalternativ.

46 procent (102 stycken) tillgängliggör information via kommunens hemsida, 26 procent (58 stycken) tillgängliggör informationen via stadsnätets hemsida, 39 procent (88 stycken) uppger att tillgängliggörandet sker via Ledningskollen, 21 procent (46 stycken) uppger att de gör informationen tillgänglig på annat sätt och 23 procent (51 stycken) har svarat att de inte vet.

Svaren på enkäten visar ett positivt resultat. Flera kommuner har angett flera olika svarsalternativ på hur kommunen tillgängliggör information. Sammantaget innebär detta att 74 procent (166 stycken) har svarat på något eller flera av alternativen ”på kommunens hemsida”, ”på stadsnätets hemsida” eller ”via Ledningskollen”. Det är endast 4 procent (10 stycken) som enbart svarat ”på annat sätt”. Av de sammanlagt 21 procent som uppgett svarsalternativet ”på

annat sätt” har således majoriteten även svarat att de tillgängliggör information via exempelvis kommunens hemsida.

Att ”vet inte” är relativt högt, 23 procent, är inte oväntat eftersom utbyggnadslagen är ny. Av svarskommentarerna framgår också att ytterligare en anledning är att respondenten är bredbandsansvarig, men att aktiviteter runt utbyggnadslagen ligger på en annan avdelning på kommunen, exempelvis gatukontoret.

Av svarskommentarerna framgår att några av de kommuner som angett ”på annat sätt” informerar om projekt via möten och samråd. Det framgår även att informationen sköts av andra aktörer eller sker genom ledningsägarmöten. En anledning till att PTS har valt att ta upp frågan om tillgängliggörande av information är att sprida kunskap om utbyggnadslagens regler om hur information ska göras tillgängligt och för vem detta ska ske.

Utbyggnadslagen stadgar att en nätinnehavare som utför ett bygg- eller anläggningsprojekt som helt eller delvis finansieras med offentliga medel, ska göra viss information om planerade eller pågående bygg- eller anläggningsprojekt tillgänglig genom informationstjänsten för utbyggnad av bredbandsnät eller någon annan elektronisk tjänst.

Elektroniskt tillgängliggörande av information ska göras avseende all sådan infrastruktur som omfattas av utbyggnadslagens bestämmelser. Detta innebär att det inte är enbart vid anläggning av bredband som projekt ska utlysas. Det innebär att en rad olika kommunala verksamheter omfattas av skyldigheten. Om en kommun exempelvis ska bygga ut eller renovera en gasledning, ett avloppsnät eller elnät så ska detta projekt göras tillgängligt elektroniskt, undantaget är mindre reparationsarbeten. Lagens skyldigheter uppfylls med andra ord inte genom att berätta om projektet muntligt vid ett möte. Vidare ska informationen om projektet vara av sådan natur att en bredbandsutbyggare får veta tillräckligt mycket för att kunna avgöra om denne ska begära samordning. Det räcker alltså inte att informera om projekt via samråd till berörda, utan informationen ska nå ut till fler aktörer.

Har någon verksamhet inom kommunen tagit emot en begäran om information, tillträde till infrastruktur eller samordning av projekt som är kopplad till utbyggnadslagens regler?

På frågan om någon verksamhet inom kommunen tagit emot en begäran svarade 25 procent (56 stycken) ja, 42 procent (95 stycken) svarade nej och 33 procent (73 stycken) svarade att de inte vet.

Sammantaget har inte efterfrågan på information, tillträde eller samordning av projekt enligt utbyggnadslagens regler varit stor hittills. Det bör dock i sammanhanget nämnas att lagen endast varit i bruk sedan 1 juli förra året.

Av svarskommentarerna framgår att kommuner kan ha fått en förfrågan om nytt planerat område, via sonderingar från en aktör eller förfrågningar om samförläggning från olika aktörer. Frågan kan även skötas genom Ledningskollen. Av svarkommentarerna framkommer även att det redan sker en del samordning av projekt.

Har kommunen (inklusive kommunalägda bolag) utnyttjat möjligheten att begära information, tillträde eller att samordna ett projekt genom att använda sig av de nya reglerna?

Majoriteten av de som svarat på enkäten 51 procent (115 stycken) har svarat att de inte har utnyttjat möjligheterna den nya lagen erbjuder. Av resultaten framgår att endast 13 procent (30 stycken) har svarat ja och att 35 procent (79 stycken) inte vet om kommunen utnyttjat dessa möjligheter.

Det framgår av de svar som inkommit att vissa kommuner arbetar med samförläggning, men att detta har gjorts utan att använda sig av eller återropa utbyggnadslagen. Samordning/samförläggning har skett under en längre tid, även innan den nya lagen trädde i kraft. Vidare framkommer av kommentarerna att några de som har utnyttjat lagens möjligheter är fiberföreningar.

Känner du till Utbyggnadsportalen?

Den 1 juli 2016 lanserade PTS Utbyggnadsportalen. Genom denna portal ska bredbandsutbyggare och nätinnehavare kunna hitta den information de behöver om utbyggnadslagen, till exempel om tillstånd och regler. Utbyggnadsportalen är en plats för samlad information för alla som berörs.

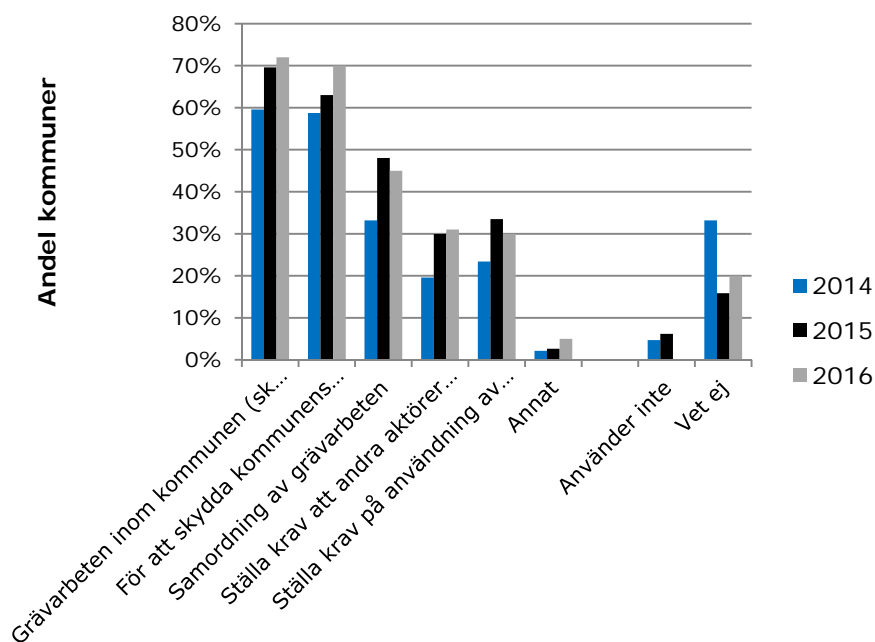
Vetskapen om Utbyggnadsportalen ligger på omkring hälften av de som svarat på enkäten. 46 procent (104 stycken) har svarat ja på frågan och 54 procent (121 stycken) har svarat nej.

2.8 Kommunernas användning av Ledningskollen.se

Ledningskollen är en webbtjänst som underlättar kommunikation mellan ägare av nedgrävd infrastruktur i form av olika ledningar och de som vill veta var dessa finns. Ledningskollen har också flera funktioner för den som vill använda utbyggnadslagens möjligheter eller uppfylla vissa av lagens skyldigheter utan att behöva bygga egna lösningar. Se även avsnitt 2.6.

På vilka sätt använder kommunen Ledningskollen.se?

Flera svarsalternativ är möjliga.

Frågealternativet "Använder inte" har fallit bort 2016. Två kommuner som angett "Annat" 2016 har svarat att de inte använder Ledningskollen.

Figuren ovan visar på vilka olika sätt kommunerna använder Ledningskollen. 70 procent (153 kommuner) av de kommuner som besvarat enkäten använder Ledningskollen för att skydda kommunens ledningar mot avgrävning, vilket är en ökning med 10 procentenheter från 2015.

Antalet kommuner som använder Ledningskollen vid grävarbeten uppgick till 72 procent (157 kommuner) vilket var på ungefär samma nivå som föregående år.

Knappt hälften av kommunerna (45 procent, 99 kommuner) använder Ledningskollen för samordning vilket kan jämföras med 48 procent ett år tidigare. En tredjedel av kommunerna ställer krav på att andra aktörer ska använda Ledningskollen för samordning av grävarbeten, vilket är på samma nivå som föregående år.

Svarsalternativen:

- För att skydda kommunens ledningar (eller annan infrastruktur i marken) mot avgrävning
- Grävarbeten inom kommunen (sk ledningsanvisning/kabelanvisning)
- Samordning av grävarbeten
- Ställa krav på användning av Ledningskollen.se för att bevilja grävstillstånd för kommunal mark
- Ställa krav att andra aktörer använder Ledningskollen.se för samordning av grävarbeten
- Annat
- Använder inte
- Vet ej

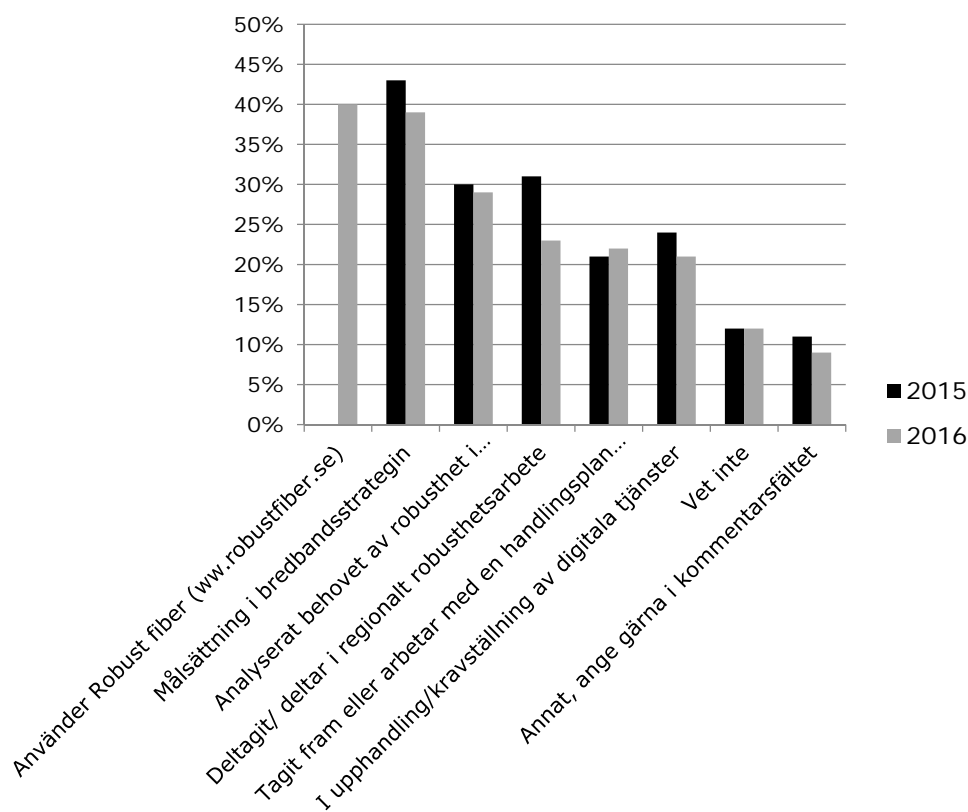
Notera att en kommun kan vara med i Ledningskollen både som ledningsägare (för att ta emot och besvara ärenden som berör egen infrastruktur) och för att själva skapa ärenden för att få ledningsanvisning, projekteringsunderlag, söka eller erbjuda samordning samt i planprocessen. En kommun kan även ha flera verksamheter som var och en är registrerade som ledningsägare, t.ex. ett stadsnät, VA-bolag och elbolag.

Ledningskollens egen statistik visar att antalet ledningsägare ökar med ca 100 nya per år. Den 14 mars 2017 fanns 876 registrerade ledningsägare vilket är en ökning från 781 ett år tidigare.

2016 hanterades drygt 176 000 ärenden i Ledningskollen, vilket är en ökning med ca 6 procent sen året innan. Mer information om tjänsten finns på www.ledningskollen.se.

2.9 Robusthet

Hur arbetar kommunen för att få bättre robusthet i bredbandsnäten?

39 procent (85 kommuner) av respondenterna har mål för robusthet i sina bredbandsstrategier vilket är något lägre än föregående år (43 procent, 98 kommuner)

Det är liksom föregående år endast en femtedel av kommunerna (47 kommuner) som har tagit fram eller arbetar med en handlingsplan för att minska sårbarheten avseende bredband.

Andelen kommuner som har analyserat behovet av robusta kommunikationer för sina verksamheter uppgår till en tredjedel (64 kommuner), vilket är på samma nivå som föregående år.

En femtedel (21 procent, 46 kommuner) av kommunerna ställer krav på robusthet i upphandling och kravställning av digitala tjänster, vilket är något

lägre än föregående år (24 procent). Här ingår även upphandling av välfärdstjänster där robusthet är av stor betydelse.

En knapp fjärdedel (49 kommuner) av kommunerna har deltagit eller deltar i regionalt robusthetsarbete, vilket är något lägre än föregående år (31 procent).

Ca en tiondel (25 kommuner) uppger att de arbetar med robusthet på andra sätt än de exempel som gavs i enkäten.

Knappt en tiondel av kommunerna uppger att de inte arbetar med robusthet vilket är på samma nivå som föregående år. Ytterligare en tiondel (28 kommuner) uppger att de inte vet hur robusthetsfrågor tas om hand.

Branschens aktörer har tillsammans med PTS och Svenska Stadsnätets förening initierat ett koncept, ”Robust fiber”, för robust fiberanläggning där de nämnda aktörerna och bland annat SKL deltagit i syfte att samla, ensa och utveckla befintliga riktlinjer för fiberanläggning som startade upp under hösten 2015.

Det är positivt att 87 kommuner (40 procent) redan under 2016 känner till Robust fiber.se. Mer information om projektet finns här:

<https://www.pts.se/sv/Bransch/Internet/Robust-kommunikation/Atgarder/Robust-fiberanlaggning/> eller på www.robustfiber.se.

Frågan om robusthet är således på agendan i en del kommuner men inte i alla. Slutsatsen blir därav att arbetet med att åstadkomma önskvärd grad av robusthet – kopplat till olika digitala tjänster och användningar - behöver prioriteras i kommunerna. PTS föreskrifter om krav på driftssäkerhet (PTSFS 2015:2)⁶ trädde i kraft den 1 januari 2016 och ställer grundläggande krav för att uppnå driftsäkra nät och tjänster. Föreskrifterna medför behov av robusthetsåtgärder i bl.a. kommunala stadsnät.

Arbetet med robusthet på länsnivå har likheter med arbetet på kommunal nivå men en större andel av länen⁷ har mål för robusthet i de regionala strategierna jämfört med motsvarande andel kommuner (12 av 21) vilket är på samma nivå som föregående år. Det visar att utvecklingen av arbetet med robusthetsfrämjande frågor inte har tagit fart under 2016 och att det fortfarande

⁶ Föreskrifter innehåller bestämmelser om tekniska och organisatoriska åtgärder som den som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster ska vidta enligt 5 kap. 6 b § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

⁷ Sammanställning av länens rapportering om utvecklingen inom it-infrastrukturområdet för år 2016, Dnr: 17-625

saknas ett aktivt arbete inom detta område i nästan hälften av länen. Av de län som svarar att de har arbetat med robusthetsfrämjande åtgärder svarar de flesta län att information om robusthetsaspekter till både stödsökande och kommuner är en viktig del i detta arbete.

I takt med att bredbandsnäten färdigställs blir det alltmer nödvändigt att säkerställa nätens funktionalitet. Behovet av robust och driftssäker it-infrastruktur blir alltmer påtaglig ju mer beroendet av elektroniska kommunikationstjänster ökar. I ljuset av svaren ovan är det tydligt att robusthet ännu inte är en prioriterad fråga i arbetet med bredband i en stor andel av länen. Det kommer att behövas ett större fokus på robusthetsfrågorna framöver för att tillgodose de tjänster och den användning av it-infrastruktur som digitaliseringen medför.

3 Bortfallsanalys

Nedan bortfall är baserat på svaren i enkäten på fråga 1 (om kommunen har en bredbandsstrategi), vilket var den fråga som flest kommuner svarade på (230 kommuner).

Bortfall per kommungrupp ligger mellan 44 procent och 0 procent. Bortfallet är i denna undersökning mer ojämnt fördelat än tidigare är.

Bortfall per kommungrupp

